

## Transcriptie van een selectie uit het dagboek van P.L.M Scholte

Archief 140 P.L.M. Scholte 1940-1945, invnr. 1, 'Dagboek 17 september 1944 – 13 juni 1945

Dinsdagmorgen 17 April 1945

6. 30 uur. Tegen 6 uur voor en na werd er nog weer even hevig geschoten en loeiden de granaten over ons heen om ver weg, misschien wel 5 km. in de richting Otterlo neer te donderen, na 6 uur werd er nog hevig geknald in O. richting. Telkens als er een auto of motor voorbij kwam rende ik naar het raam om te zien of het geen Engelse was, of we al bevrijd waren. Maar neen hoor, het zijn nog Moffen, allen in Z. richting, Die zullen dan ook wel naar Veenendaal en vandaar naar Utrecht "distancierien". Gisterenmiddag zijn er ook al hele colonnes die richting uitgetrokken. Momenteel dondert het weer aardig in O. richting, allemaal inslagen. Vannacht hebben de M weer flink getrokken. En geschoten is er ook flink, maar toch niet zodanig, dat we goede hoop op bevrijding konden koesteren of er ons bed voor uit moesten.

6.35 uur. Momenteel donderen de granaten met daverend geweld vanuit O. richting in. Ze komen niet erg ver weg terecht, misschien in dorp, een km. of 2 van ons af. Nu een die vlak bij was, nog geen 300 m denk ik.

6.50 uur. Daar dondert weer een granaat ineens. Misschien 2 km. in O. richting. Weer een, nu veel verder weg, maar je kunt ze toch nog duidelijk horen loeien.

7.10 uur. In O. richting zojuist een hevig granaatvuur op Ede gehad. Ongeveer 5 min. gierde en loeide het praktisch zonder ophouden door de lucht. We zaten natuurlijk allen in de kelder. Op het ogenblik giert er zo nu en dan een schot door de lucht, klaarblijkelijk van een stuk licht geschut.

We hebben vanmorgen al heel wat beleefd. Vanmorgen om half acht gingen Jacques en ik naar de kazerne, waar we al heel gauw bemerkten, dat in de cantine aardappels te halen waren. Enkele zakken mee op 'n krui en toen naar huis om 3 kruiwagentjes en ons handkarretje te halen. We hebben nu  $\pm$  10 mud aardappels, 2 mud tarwe en 1 mud rogge, een flinke zak boekweitemeel niet te vergeten. Verder nog enige zakken knolrapen. Al heel spoedig bemerkten de mensen dat er aardappels te halen waren en een run ging er op het magazijn. Misschien waren er wel een 200 man, die elkaar voortdurend afwisselden. Twee ramen waren open, een was de ingang, en de andere de uitgang.

Toen Jacques en ik na 2 racen eten rogge in het Lager wilden gaan halen, merkten we plotseling een grote, dikke en zwarte rookwolk in de richting van het lager op. Eerst dachten we nog dat de A.K.U. weer in brand stond, omdat die zwarte rook op petroleum duidde, maar al gauw zagen we, dat inderdaad een van de barakken in vlam stond. Vlug een Moffenfiets pakken, een zak tarwe erop en naar huis brengen, was het werk van een ogenblik. Toen voor de 2e keer, 1 zak hadden we al op de kruiwagen, maar deze 2e konden we niet tegelijk meekrijgen, zodat Jacques de eerste ging wegbrengen, terwijl ik bij de 2e de wacht hield. Ondertussen kwam de magazijnchef van de loods het kamp op en ik met hem mee, hij wist nog wel een en ander goeds te vinden. Het magazijn konden we al niet meer in, stond dik onder de rook. Toen opzij een raam ingetrapt en in verstikkende rook wisten we er met enkele mannen 6 zakken boekweitemeel uit te slepen. Een ervan was voor ons en met een paard en wagen hebben we met z'n drieën de zakken naar huis gesleept. Ondertussen hadden de mensen allang de graanschuur ontdekt en toen wij weer teruggingen met ons karretje om nog wat te halen, was deze loods al zo goed als leeg. De mensen schepten en veegden het weinige nog bij elkaar! Gelukkig, dat dit voedsel nog gered is. De barak had al gebrand maar is gelukkig weer uitgegaan. Ondertussen waren er al 3 tot aan de grond afgebrand. Onder al deze taferelen donderde het geschut maar door en scheen er verbitterd met geweer en machinegeweer gevochten te worden in de bossen achter het Lager. Daar er toch haast geen eten meer was gingen we maar eens zien in de kamers van onze O.T.-ers, die nu wel anders zullen praten. Daar sleepten we nog een wagentje vol pannen, borden, kopjes, spiegels, emmers e.d. vandaan.

Nu is het 12. 05 uur en in de richting van het bos knetteren weer machinegeweren en karabijnen. Hoera! De Tommies komen vandaag nog vast en zeker! Af en toe reed er een Mof op de fiets de weg over in Z. richting. Nu wordt er weer in het bos hevig geknald, misschien 1,5 à 2 km. van ons vandaan. Hevig schieten ze weer in het bos, uit de kazernelaan, die op het bos uitkomt, schuin tegenover ons huis, komen 3 Moffen, waarvan 2 een pantservuist op de schouder. Ik ga ook al in Z. richting.

Nu ga ik me even omkleden, een goed pak aan, om de Tommies straks op waardige wijze te kunnen verwelkomen!

12. 30 uur. we zitten juist aan tafel, of daar begint het buiten weer te donderen en breekt de hel weer los. De granaten donderen weer in en wij allen met ons bord eten de kelder in om het daar met een lachend gezicht verder te verorberen. Voor het eerst sinds lang geschilde aardappels en erwten als groente. En dan zoveel als je wilt. Ja, juist een opmerking van Huub: Hier eten ze erwten, maar ginds in het bos bonen, flauw! Hevig dondert en knettert in de verte, daar in het bos ongeveer 1 à 2 km. van ons af het mitrilleren en geweervuur. Wat een beweging, ze hebben niet zuinig voeling met elkaar. De granaten hebben opgehouden te donderen, maar het geweervuur knettert nog steeds. Nu ga ik eens even boven zien, poolshoogte nemen.

12.40 uur. De aanval is weer afgeslagen, het is weer rustig. We gaan dus weer naar boven.

12.45 uur. Het begint weer te knetteren, niet zo hard, maar het gaat wel weer!

13 uur. Ik ben even de weg opgeweest, welke bezaaid lag met granaatscherven. Bij de molenaar voor het huis, 100 m van ons af lag de weg vol takken. Daar zijn dan zeker ook granaten neergekomen. Voor ik met dit gedeelte vanaf 13 uur begon te schrijven begonnen de granaten ook weer te loeien, nu nog steeds, maar ze ploffen nu veel verder neer, weer in O. richting. Toch is het weer erg stil, tenminste gerekend naar dat bombardement van 11.50 uur, toen brak de hel werkelijk los. Daar gaan er weer een paar, ze gieren door de lucht.

13.30 uur. Nog steeds rustig. Buiten niets meer te horen. Geen schot, zijn de Tommies teruggeslagen?

13.45 uur. We zijn vrij! Hoera ! Achter in de kazernelaan, ½ km. van ons vandaan moeten de Tommies al lopen met de helm op. Onze overbuurjongen heeft ze gezien, de mensen in genoemde laan hebben al sigaretten en een nieuwe fiets gekregen. Hoera!! Zullen we erheen gaan?

14.10 uur. Een moment om nooit te vergeten. 10 à 14 tanks kwamen, zwaar bemand met Canadezen de stationsweg over. Juichend stond de weg als uit de grond gerezen vol grote troepen mensen! Het was ontroerend! Alle mensen feliciteerden elkaar, een oud moedertje had met beide handen een Tommy de arm omklemd, de jongens rookten Engelse sigaretten! ! Prachtig! De lang verwachte dag! Achter in de kazernelaan stonden al 2 tanks en was de bemanning zich aan het ingraven! Geen Mof is er meer te zien! ik weet niet wat ik moet schrijven om m'n opbruisende vreugde te kennen te geven. Onvergetelijk, al die juichende en zwaaiende mensen, en dan die machtig grote tanks!

## Wij zijn bevrijd!!!!!!

Vanmorgen nog de Mof, nu de Tommy. Dit zullen nog wel de voortroepen zijn, de eigenlijke hoofdmacht moet nog komen! Misschien krijgen we nog wel een bombardement van de Mof Maar niets kan onze vreugde temperen!

15 uur. We hebben al weer heel wat meegemaakt, ben naar die tanks achter in de kazerne gaan kijken. Daar was al veel bewondering. Er werd thee uitgedeeld, wit brood en sigaretten, momenteel rook ik een Tommy-cigaret. Op een gegeven moment zaten we met een hele troep op de tank en daar begon hij zowaar te rijden, de kazernelaan af. Een eindje reed hij en toen stopten ze en moesten we er allen af. Weg ging hij toen, met groot gejuich en achtervolgd door een menigte mensen op de fiets, die probeerden het geval bij te houden. Ze lieten ook maar alles toe en vonden alles goed.

Het wordt nu ook weer druk op de weg, de mensen durven weer. Wanneer zal nu de hoofdmacht komen? Misschien vanavond nog wel?

Bij die beschieting van vanmorgen werd in de laan, vlak bij ons een 11-jarig kind aan tafel aangeschoten, dood? Vanmiddag de vader in zijn aorta, zal ook wel dood gaan. Jammer, en dat juist op 't laatste moment.

15. 40 uur. Zojuist ben ik op m'n vanmorgen gestolen fiets even naar dorp geweest. Voor op de weg stonden alweer enkele tanks, gericht in onze richting, een menigte mensen eromheen. Straks komen ze misschien wel weer in onze richting. Bij de Ortskommandantur stonden al enkele mannen van de "Ondergrondse" met een oranje band om de arm op wacht. Er schijnt daar al behoorlijk geplunderd te zijn, grote hoeveelheden rommel lagen al buiten, het bord, waarop altijd het woord ORTSKOMMANDANTUR ons toetreiterde, lag al in stukken voor de vlakke en de duitse oorlogsvlag lag al vertrapt.

Overall op de weg zie je Oranje, in strikken, lintjes en jurken! Iedereen feliciteert iedereen!! Nu maar afwachten, wanneer de hoofdmacht komt!

De vlaggemast hebben we al thuis, zo gauw de kans bestaat dat de Mof niet meer terugkomt hangen we hem uit! Overall in dorp zijn de granaten van vanmorgen neergedonderd, door de huizen, op de huizen en overall! De Tommies gaan nu, het is 16.20 uur, de bossen in om te zuiveren. Er schijnen nog Mofen te zitten, o.a. in het Beatrix-park en de Parkweg. Lunteren mag vlaggen. De Tommies zijn regelrecht uit Arnhem hierheen gekomen, dwars door de bossen heen. Achter bij het Lager kwamen ze uit, daar is nog hevig gevochten want volgens zeggen moeten er grote plassen bloed liggen. Bij de kazernepoort worden alle mensen die de poort uit komen, door de ondergrondse aangehouden en de meesten moeten hun zakken daar afzetten. Ze moeten een bewijsje hebben van het politiebureau. Dat is natuurlijk wel niet zo gewoon! Ben ook wezen kijken bij de vernielingen van gisterenavond op het spoor. Daar zagen we hoe de rails op wel 4 tot 5 plaatsen schuin omhoog staat.

We hoorden ook nog even een stukje van de engelse strijdwijze. Alle mannen komen op een na uit de tank en graven zich in. De ene blijft achter het geschut en de anderen schieten vanuit hun gat op de Mof om daarna weer verder te gaan en opnieuw te beginnen.

17.20 uur. Uit het Beatrixpark kwamen juist enkele Tommies, die waarschijnlijk op weg geweest waren voor zuivering. Over de weg kwamen al weer enkele Tommiewagentjes. Van alle kanten wordt er gezwaaid en hoera geroepen. De bloemen liggen thuis in ieder geval klaar om hen in te halen.

Weer ratelt met geweld een Tommy op de motor voorbij! Wat een geluk!!

De markt in dorp moet vol tanks staan, gehele colonnes tanks gaan te horen naar het geluid in de richting van Veenendaal. Juist komen er 2 vrachtwagens (Tommies natuurlijk) voorbij. Van verre kun je ze aan het gejuich komen aanhoren. De mensen zijn net gek!

18 uur. Zojuist kwamen hier op de weg enige jongens van de ondergrondse voorbij, een oranje band om de arm en ... een spuit en machinegeweer op de schouder. Dat is nog eens wat anders dan de Moffen!

20. 30 uur. Een prachtdag. Telkens komen grote troepen Tommies met tanks e.d. voorbij donderen. Overal naast en tegenover ons hebben ze inkwartiering. We hebben al veel chocola en cigarettten gekregen.

Vanavond kwam er ook een stel auto's met Militair gezag en een Hollandse Leeuw erop! Hollanders?!! En jawel, het waren Hollanders in de oude rangen van ons leger. We zagen 'n majoor, 'n 2e en 1e luitenant. Eer reed erop een motor met 'n grote rood-wit-blauwe vlag. We hebben gejuigd en gezwaaid tot we er schor van waren.

Misschien krijgen we vanavond bezoek van een engelse officier. Als hij nog tijd had, want hij moest eerst nog naar het hoofdkwartier. Het is geweldig druk op de weg. Af en aan rijden tanks en andere legerwagentjes op ketting- en rubberbanden.

Morgen om 8.30 uur moeten we ons in verkennersuniform melden bij den Vaandrig. We worden dan voor het een of ander ingeschakeld. Wat een dag!!

Door de ondergrondse zijn de N.S.B.-burgemeester met zijn vrouw., meerdere N.S.B.-ers en enkele Moffendellen opgepakt en zijn het gebouw van den Ortskommandant gebracht, dat nu schijnbaar hoofdkwartier van de ondergrondse geworden is.